

БҮГҮ КИЖИ ТӨРӨЛГЕТЕННИҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫНГА

Совет космонавтылар Владимир Ляхов биле Александр Александрович 150 хонку ужуушкунуун чедиксинин доозулган болган оларны Черге менди-чаагы эеп келгенин даштык информатия агентстволар болган паралага делегация-биле бижип турар. Орбитаны «Салют-7»-«Союз» комплексинин бортуна космийат шипиндедерин куустаттын программанын хемчээлини ууун демдеген турар. Хей сапныг элеспириттерин түнеленде алынган эртен талам-биле балыкчаларны бүтү кижя төрөгетенин эрге-ажыктарына баралаттын, космоу табын бу-биле улам кый шипээдеринге олар дуулаар дээрин репортажтар демдеген турар.

БЕРЛИН. Совет космонавтыларын ужуушкунуун чедиксинин доозулган дугайнда СЭТА-ның дыңаадыл ГДР-ның солунары бөрги арынарда улу эгер-биле берген. Орбитага медикбиологтуг нарыг экспертизала талаш биле улуг хемчөөлүг ажилды куустатканын солунар демдеген турар. азынган түнеленде чүгө Совет Эмелелинниг эвес, а «Интеркосмос» программанын киржикчилери оске-даа социалисттик чурттарың эртен төрөтенин ажал-чорудаларын үндөйүн булур.

ДЕЛИ. «Совет эртемниң улуг чедиксинин», «Бүгү кижя төрөлгөтөниң эрге-ажыктарына дүштүр табын со-

Хьюстонда Л. Джовон аттыг космоитиң норабальдер башкара төтө харылаа талам-биле кылдыны удурут турар. Совет космонавтыларын орбитага чоруткан ажилдары Каттшан Штаттарга улуг соуурагалды болдурган деп, СЭТА-ның корреспондентизинге берген интервюсуна ол иделгезин. «Бортуна кижя-лорниң космоитиң станциялар-ында доктаамал ажилдары кая-бир хандырткан турар ужурулуг, мичанган совет иппа-жытты барык беш айлар дүртүзүндә ужуушкунуун — ол улаңышкыга чүгүлү бажым-бажым» — деп, Дж. Маклинс демдеген.

РАБАТ. Космонавтылар В. А. Ляховуң болган А. П. Александровичуң орбитаның «Салют-7» — «Союз» эртем-шипчилел комплексинин бортуна үр үдөгөи космоитиң ужуушкунуун түнеленде берген космоитиң чедиксинин доозулган совет эртен болган техниканык база бир азынган чедиксинин дүрүлүп, Мароккоуң массалыг информатия хемчөөлөрү демдеген турар.

(СЭТА).

КНО-нуң библиотеказы шип-гирт долган. Ышт-шимээн шуут азыналбас. Төгүтүң амгы үе-чадамында совет-америк харылааларын дүшкүрүлүп болуп турары бо үеде ол айтырыгы чотумчулары күзөп турар кижилер ишда чыг-ган турган.

Америка биле Совет Россия-ның арзында дипломаттыг харылааларын тургусканын-дан бөр ноябрь айда 50 чыл болган. Ында орус номнар кылуунун үдүрткен эгелекчи саналын буугаар КНО-га бол-ган ол ужуражымшыкны чо-гууна аңаа турсаатканга. Аңаа совет болган америк журналистер киржин чутуу-лашкан. Ол бөсөлдә Тайбың камгаламчы совет комите-динин даргазы Юрий Жуков болган совет делегациянын киржикши улуг соуурагалды болдурган.

Совет-америк харылаалар-ның төгүзүтү Ю. Жуковуң хууда намыры биле сырый хообалыг. 1918 чылда ол он харыг тургаш-ла, совет Ырак-чы Чөөн чүктү АКШ-ның ше-рингириниң эжелеп ал турга-ны болдуңу кара-биле көр-ген. Ол интервения Россияга хуу өчүтүң инициалын катан тургузуу шылааган. «Америк капитализм биске дегбизин-пер, оларга бис база дегбис бис. Оларның эки шынарлыг станоктары адын-биле сатып алырынга бизин белем бис.» — дээн ленинчистер чедикши американыр ылазылап ном-чут турганар.

Баштайгы америк «индус-триализм» — Калифорнияда Ванделрин болган Хаммер 1920 чылда Россияга келген. Садгылжымшык дуга-йында ол чугалажымшыкна-р Совет эрге-чагырганын буурап дүжүргөң бузуралыг турган америк баштыңарын уураулажымшыкына таварыш-кан.

1933 чылдың октябрь 10-да Франклин Рузвельт элчинер солур талам-биле саналды Совет чазакка кирген. Мээн администрациянын ажилы-ның эгезинде эгелеш-ле, 125

миллион чурттакчылыг Кат-тышкан Штаттарын болган 160 миллион чурттакчылыг Россиянын улустарынын ара-зында тургустунган багыт ту-лашканын чылазылар чүгү-лү деп санал тур мен. — деп, СССР-ның Төл Куусеки Ко-митетинин даргазы М. И. Ка-линниг ол бижээн.

Ол шынап-ла кычар кыл-дынган шыкша болган. Анык инженер Юрий Жуков ичкен американыр-биле кады фюрд автомобильдерин Горькийге шипгездиң ап эгелээн. Ынчал-за-даа ол кады ажилдажылга чортуу кошкан эгелээн — кады ажилдажылга хөңү чок чамдык америк кижилер СССР-де «албадал ажилдадын турарының» дугайында хоозун чугааны тараткан. Ынчаардагы тараткан меге нүгүл амга че-дир уламчыл турар. Совет-америк харылаалар бажыла-нышкан турган. Делегацияны иппа дыйынның үенде элчилелдер болуп турган бис. «Соок дайын». Делегей байда-лынык чамырлышкыны... Ам-гы үеде катан чидгеленишкы-ни... Эртен «соок үеж» кат-тан эгелешкин.

КНО-нуң библиотеказында олуттары чырдып каан сеп-наже чоокшудалып эгелээн. Коргун-девидээн, сүртээн чүс-чүс карактарың көрүжү-мизар уланган — дайыма олуткен америк солдаттары суккан хааржактары бөтүн Ливандал, Гренададан экеп турар, а дээрта каймын соор-турар?

Тайбы камгаламчы совет комитетинин даргазы ол бүтүң дугайында чүгү чуга-лаар аргы?

Оң чугаанын чыгланнар соуураган. Совет удуруткы-ларын, совет улустун индыг таварылаа даламшас чорру-нун дугайында оң чугаанын чамдык улус манааган турган. Бистик чуртарыныкы арзында чөрдүлээр турбас ужурулуг. Бис чангыс планета-да чурттан турар бис, Марс-ке, Венерега ужурул чоруп-тар деп ким-даа болбайар турар, амыкында ол болду-мас-даа. Амгы кол айтырыг — адролуг чепселенишкыне

улу демисел. Гренадада бо-лушкуннар ол талам-биле он-он кийтиргидедемстерин салып турар. Делегей байдалы улам дүшкүрүлүп болган ту-лаш-на, адролуг дайынын эге-лээрниң киопказын бажыптар дээринге бодал улам күш-чел-лр...

— Удуруткучуларын сөзүден эвес, а ажил-херектеринден үнелээр улус бис — деп, Жуков чугаалады. — Бистик чуртта-рымистың арзынга сөөлүг чылдарда чангыс-даа керээ чардыммаанын харвадал-биле чугаалап турар бис. Оон дора чүгө чүл дээр, америк адми-нистрация адролуг чепсести-нишээрин хоруурунун, химик-тиг болган биологтуг чепсе-терин хоруурунун, Индий океанын демилгелеставары-нык, боо-чепсести салгыла-рың хоруурунун дугайында эг кол чугалажымшыкынары үскөн. Устугун ол бүтү чуга-лажымшыкынары катан эгелээринге совет тала белем.

Ю. В. Андроповуң чаа, улу ужуру-дузалыг Меделелин, тайбың чугалажымшыкынары дугайында чугаа болу бээрге, аал соуураган, шимээрэг бер-ген. Гренадага халдап, аңаа «миздырыл чорук» кылган дугайында бижип турган амер-ик паралага совет идеялар-нык дугайын ыт чокка эртерип-даа, азы ону далаш кадында дыйын каап-даа эр-терген. Болдуңу ортукма-ыракшылаң ракеталарының салың 140 чедир кызырарың Москва биле дээрин хөй-хөй кижилер ичкен бир ду-гаар дыйнаган. Ол бүтүгө у-куштур Совет Эмелелинниң кай-йи хире херин бажым кылга-ны билиңгир дүгү. Планетаны айым чок чөр болдурар тала-зы-биле Женева чугалажымшы-кынары АКШ-тын администра-циязы чүгө үскөн?

— Ол дугайын АКШ-тын төлөөлөкчилеринден айтыр-ган дээр боор — деп, Жуков ха-рылааган. — Мээн бодалым-биле алырга, бо дээрге, 1983 чыл-дыр дээрин АК бажы-да үнелеп көрбөй турар-дыр. Хуу өчүтүң катан тургустун-чедип алыр дээр бисте бежи-чи мурунда албадал шыда-

вааныр болгай, а ам ол ду-гайын болаан бизин херээ чок...

Ядролуг чепселенишкыни дүжүргөтүп дугайында ай-тырыгы шиптирлээр талам-биле тайбың талалжыкчыла-рың шипчээшкыни чүгү кы-лыл болур ужурулуг дээр-ниң дугайында айтырыгже чугаа шалтзын.

«Бистер, улустар.» деп сөс-тер-биле КНО-нуң Уставы эге-лээн. Кол сорулган — тайбы-ны чедип алыр болган кам-галаары — бо делегей органи-зациязынын Уставын салгып куустадырыңе крүүлелер-биле кады улустар база киржир ужурулуг. Ынчанган Тайбың камгаламчы совет комите-диниң делегациязының Нью-Йорке ужулуг келгенин-де чугаламчы ол Чепсел-енишкыниң дүжүрүр талам-биле бүтү-делегей кампаны-зынга хамзырышкан чугула айтырыгына чугалажым-көөрү-биле совет делегацияны КНО-нуң чигинге секретары Перес де Куэльар чалаан.

Ядролуг чепсести хорууру-га турсааткан миллион киж-я киржикчилег чыккаал Нью-Йоркту эртен чайын де-видеткен. Москвага болуп эртен 800 муң кижя киржик-чилег чыккаалды дугайын КНО-нуң библиотеказының фойесинде делегациядан хөй-хөй американыр бөгүр көр-гөнгөн. «Ядролуг чепсек Ба-рымын чүккө-даа, Чөөн чүккө-даа турбазы» деп плакаттар-ны совет кижилер туткан жөл чораанар. Ядролуг чепсести хоруурун дыйм негеп турар кийгиргата олар ат салы-шаан, америк хөй-инитиниң дыка хөй кезиниң санал-она-лынга боттарының каттыкып турарын олар илергелээр. Ядролуг чепселенишкыни хорууру дугайында дорт күрү-не Совет Эмелелинниң чорук-тан кийгиргата Р. Рейган-ның администрациязы уду-р-лаан. «Тайбың» деп сөстү адаары бизин Америкада нем-чеге үндүрүшкы-биле домей чыгып аларган. Ынчанган Тайбың камгаламчы совет комитетиниң делегациязыны

удуруткучуна АКШ-тың не-гелден мындыг болган: КНО-нуң чалаан-биле хообашаан темаларга КНО-нуң девиסק-тиңден дашкаар черлерге чүгө чугаалап болбас.

Ядролуг кыжанышкында удуруткучуна экил дээр-зине хамзырыштыр чугаа кы-лыры эргежок чугула деп, американыр бөгү санал ту-рарлар. Залды база бир ай-тырыг соуурагатак. Бир эвес НАТО-нуң болуу-лажымшыкыны Барын Европага адролуг ракеталарын тургузуу эгелер бергенде, Совет Эмеле-ли кандыг хемчелер алырар? Совет Эмелели адролуг дай-ныны күжөткөй турар. Ынчал-за-даа АКШ-тың администра-циязы Барын Европаны Гренадага демедей көр болза... — «Першинг-2» ракет-а, совет девиסקээр чедир 6 ми-ну-та ужулар болза, оң ГФР-ден бс азы өскө девиסקээрден ужулар олары биске камаан чок. Ол дээрге америк раке-та болур. Ынчанган Совет Эмелели АКШ-тың девиסק-тиңге хамзырыштыр чогур-хемчегин алыр апар — деп, Юрий Жуков тайлырлады.

Амгы үеде кол-ла чүгө — бистик улустарыныкы арзы-ныг демир көжөгени хай-идерин болдурбазы — деп, Тай-бың камгаламчы совет ком-итетиниң даргазы чугаалады. — Бот-боттарың билчир чорук-ту чедип ал шыдар бис дээр-зинге бүтүрээр мен. Докта-мал ужуражым, соуураган турар айтырыгыныкы чуга-лажымшуу таварышкан. А дай-ын орту бөсүк үнө, ону бүтү делегей өкүрү болгай. Мээн тургустунуң тургалар бар. Оларны бизин тургалар бар. Олар XXI чүгө чылге тайбың амыдыралдыг кылап деп күзөлдөг мен. Силер ба-за индыг күзөлдөг боор сеп-лр...

КНО-нуң библиотеказынын ханаларында мындыг күштүг адыш чыккаашкынары чамгы-ламы турганын дыңаан көр-бөз мен.

Владимир СИМОНОВ, ПМА-ның корр. Нью-Йорк.

САРЫЛДЫГ ЧОРУКЧЕ КЫЙГЫРЫГ

СЭКП ТК-ның Чигинге се-кретары, СССР-ниң Дэди Соевдиниң Президиумун Даргазы Ю. В. Андроповун Меделелин даштык чурттарың массалыг информатия чепселериниң кичээлгенин төнөндө туруп турар. Чаа Меделелин даш-тык чурттарың солунары, радиоу, телевидениез кал-ба-биле тайлырлаашаан, ук Меделелин делегейге улу ужуру-дузалыг документ кыл-дыр сапал турар. Америк адролуг чаа ракеталарын Ба-рымын Европага тургузуу-нык планарын ботандырып эгелээн-биле хообаштыр совет удуруткучуң түзөп алган шиптирлери шөгүлүгү чүгүлү талам-биле дөң байдалдыг оскерларын бол-дурбазыме, адролуг дайын кыжанышкынын чылазыла-рыңе, амгы болган келир-чөңиң салгыччыларыга тай-быңны хандырып бөрүнчө улаңганын солунар, радио, телевидение демдеген турар. Сарылдыг болур чорукче ба-рымын чүктүң чазактарың, оларын арзында америк ад-министрацияны совет уду-ру-туга кийгирген деп парла-ганым, радиоуң, телеви-дениң тайлырларында ай-тып турар.

Ю. В. Андроповуң Меде-лелин америк ЮПИ болган АП информатия агентстволары калба-биле тайлырлаашан. Америк ракеталарын Европа-га тургузуу эгелээн-биле хообаштыр Совет Эмелелинни харым хемчелериниң дуга-йында президент Ю. В. Ан-дропов чарлаан-дыр деп, ЮПИ агентство демдеген. Шериг күчүзүңү талам-биле артык күштүг болур чорукту чедип алырны Вашингтон орадашпашаан, Женева чуга-лажымшыкынарыга дугу-ружуктаны чедип алырыңче чүткөвөй келгенин, ол чуга-лажымшыкынарың үзүлгени дээр харымсага Каттшан Штаттарга бүтүн олажын турарын совет удуруткучу-ның чаа Меделелин айтканын, дыр деп, агентство дамчы-ткан.

Америк Эй-би-си болган Эй-би-си телекомпаниялар Ю. В. Андроповуң Меделелин дугайында боттарының кезежэки дамчыдаларына дыңаткан. Америк раке-таларын Европага тургузуу эгелээн «совет удуруткучу» бу-руу шалкан болган. СССР-ниң харым хемчелериниң дугайында сагындырган деп Эй-би-си телекомпанияны

тайлырларында демдегелээн. Ындыг сагындыгы Барын Европага дыка күштүг сал-дарыг болуп турар. Ортукма иррашылдыг амер-ик чаа ракеталарын Барын Европага тургузуу эгелээн Совет Эмелелинге кыжа-нышкынын улаңгатырарын барымдалашкан. Каттшан Штаттарың чоотуңда океан-нар районларында болган де-далларга адролуг немедде чепселерин тургустун Совет Эмелели шиптирлээр-дыр деп, «Вашингтон пост» солун бижээн. Женева чугаала-жымшыкынарың үзүлгени совет харымсага Ю. В. Андропов АКШ-да олаш-тырган. Сөөлүг ий меделде Барын Европага ажал эге-лээн «Першинг-2» болган чалгынныг ракеталарын чы-лазырыңа белегени Вашинг-тон болган Барын түктүн өскө-даа наймыскаларын илергелээр болза, Женева чугалажымшыкынары катан эгелээн туруп болурун совет удуруткучу айткан деп, солун бижээн.

Ю. В. Андроповуң Меде-лелин шиптирлери америк албан кижилери демдеген турар деп, «Нью-Йорк тайме» солун айткан. — Вашингтон администрациянын чамдык белем алба-дугаалады ки-жилериниң малал турканын-дай артык күштүг салдарын Совет Эмелелинни чарлаан хемчелери чедирген деп, солун бижип турар.

Ю. В. Андроповуң Меде-лелинге хамзырыштыр кан-дыг-бир тайлырларын кыл-дырдаан АКШ-тың күрдөп-таментизиниң төлөөлөкчи-ни дадалгаалаан. Ынчалжон АКШ-тың президентизин Р. Рейган меделел кылган бол-ган чүвөңиң шыын наржы-зы-биле хажымды, дугуруж-ланы чедип алырыңа күзөл АКШ-та эвес, а Совет Эм-елелин чок болуп турар деп күтүлдээшкыни кылган.

Англияны даштык херек-тер министрствозу тайлыр-мыр кылган болган совет Меде-лелин ужуру-дузалыг нудула-дырын орадашканын АП агентство демдеген. ГФР-ниң чазаның төлөөлөкчизи Бениш база индыг орада-жымшыкыны кылган.

Баштайгы согушкун кы-лырын америк адролуг ра-кеталарын Европага тургузуу эгелээниң харым кылдыр чогуру адролуг совет чепсе-терин океаннар районларыга болган далайларга тургуза-

рың СССР шиптирлээр-дыр деп, Францияны «Юманите» солуну бижээн. Шериг күчү-зүңү талам-биле дөң бай-далдыг оскерларын болдур-баз дээр эргежок чугула бө-гү-лө чүтүлери Совет Эм-елели кылдыр деп турар.

Америк адролуг чаа раке-таларын Европага тургузуу-нык планарын ботандырып боттарының улустарына болган бүтү кижя төрөлгө-тенге кайы хире айымдыг уружуктарыг болурун база катан хамзы-биле бодал көөрүңчө АКШ-тың болган Барын Европа күрүлгелери-ниң удуруткучуларын совет удуруткуча кийгирген деп, Берлиниң «Нойс» дойнала-солуну бижээн. Боо-чепсести эңдерге буудурыңны оруу-биз эвес, а оларын өң-не чазыс деңгелем чедир кызырарын аргазы-биле тайбының бы-жылган, улустарын айым кол чоруюн магадылап болу-рунга Совет Эмелели бузуреп турар.

«Першинг-2» болган чал-гынын ракеталарын Барын Европага тургузуу эгелээн таварылгада Совет Эмелели харым хемчелерин алыр ду-гайында сагындырбаан деп ам кем-даа чутувап шыда-мас деп, Англиянык лейборис-тиң партизанын суратгыг ажилдажым Д. Хилл чуга-лаан.

Баштайгы согушкун кы-лыр америк ракеталарын Ба-рымын Европага тургузуу эге-лээн таварылгада Женева чугалажымшыкынары ула-мчылары болдуңаа апар ду-гайында Вашингтонун Совет Эмелели баш бурунгаар са-гындырып келген деп, Че-хословакияны «Руде право» солуну айткан. Ю. В. Ан-дроповуң Меделелин — СЭКП-ниң болган Совет күрүңеңиң ленинни тайбын политиказы илергелээр камаанч улу ужуру-дузалыг документ болуп турар деп, Болгарияны «Зе-медельск зпие» солуну би-жээн.

Европага адролуг боо-чеп-селерин кызырлар дуга-йында чугалажымшыкына-ры Американың Каттшан Штаттары болуун хөдөл-тишкенир-биле үскөн деп, Индияны «Хиндустан таймс» солуну демдеген. Шериг күчүзүңү талам-биле артык күштүг чорукту чедип алы-рыңче СССР-ниң чүткөвөй турарын совет удуруткучу ба-за катан меделгези деп, сол-ун айткан.

(СЭТА).

ДАНЯ. Копенгагенге болган тайбың болган боо-чепсести дүжүрери дээр не-гелде илердериниң чыккаалы сөөлүг чылдарда өң-не улу бооп, аңаа 70 муң ажыг кижя киришкен. Ону Данияны агым-агым 200 ажыг профвизелериниң, херээженериниң болган аныктарың организацияларының кийгырын буугаар ор-ганизааган.

«Европадан чаа америк ракеталарын ундурер!», «Чавырлышкынын калбартып болган чепселенишкыни дүжүрери дээр!», «Европаның Соңгу талам — адролуг чепсек чок зона болдурар!» дээр кийгырыларын тууап алган, чыккааланар хоорайны куудучулары-биле эртин, алу чепселерин эңдерге буудурын сокам-дыр, Барын Европага чаа америк «першингтер» болган чалгынныг ракеталарын тургузулардан ойталаарын негеп турганар.

ЧУРУКТА: чыккаал уези. В. ЛОСКУТОВУН ФОТОУ. (СЭТА).

ДАНЯ. Копенгагенге болган тайбың болган боо-чепсести дүжүрери дээр не-гелде илердериниң чыккаалы сөөлүг чылдарда өң-не улу бооп, аңаа 70 муң ажыг кижя киришкен. Ону Данияны агым-агым 200 ажыг профвизелериниң, херээженериниң болган аныктарың организацияларының кийгырын буугаар ор-ганизааган.

«Европадан чаа америк ракеталарын ундурер!», «Чавырлышкынын калбартып болган чепселенишкыни дүжүрери дээр!», «Европаның Соңгу талам — адролуг чепсек чок зона болдурар!» дээр кийгырыларын тууап алган, чыккааланар хоорайны куудучулары-биле эртин, алу чепселерин эңдерге буудурын сокам-дыр, Барын Европага чаа америк «першингтер» болган чалгынныг ракеталарын тургузулардан ойталаарын негеп турганар.

ЧУРУКТА: чыккаал уези. В. ЛОСКУТОВУН ФОТОУ. (СЭТА).

МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ХУРАЛЫ

ВАРШАВА. (СЭТА). Польша Улус Республикасының Министрлер Чөвүлелиниң ху-ра-лы дугайында дыңаалыг-ны парлаан. СЭКП ТК-ның Чигинге секретары, СССР-ниң Дэди Соевдиниң Президиумун Даргазы Ю. В. Ан-дроповун Меделелин ПУР-нуң чазаз улу ужуру-дузалыг бо-лушкуну кылдыр утаанын дыңаалдыга айткан. Ол Ме-делел СССР-ниң эвилелче-лериниң дөткөңи совет иници-ативаларын чугула эвензоу болуп турар. Совет инициативаларын сорулган — НАТО-нуң болган Варшава Керээ-зиниң арзында шериг күчү-зүңү талам-биле дөң байдал-дың үрелишкыни болдурба-зыч болуп турар.

Европага ортукма иррашыл-дыг адролуг чепселерин кы-зырлар дугайында Женева чугалажымшыкынарыга совет саналдарын Польша Улус Республикага бүтүн деттик келген. СССР-ниң болган соци-алисттик деп каттыжылганы-нык бүтү чуртарының айым чок чорую хандырыңче ут-лаан Совет чазактын шип-тирлери болган хемчелерин ПУР-нуң чазаз бүтүн деттик турар.

АКАДЕМИЯ СЪЕЗДИЗИ

ПРАГА. (СЭТА). ЧССР-ниң социалисттик академиязының — политика болган эртем-би-лиглер непптердир талам-биле инициалдыг съездин чурттуң наймыскалыга бол-ган. Нийтигелден 40 муң не-жүткүлери төлөөлөн деле-гаттар академияны мурунда салдыган сорулгаларын чуга-лажым көргөн.

Тайбын камгалаар тала-зы-биле резолюцияны сөздү-күзөп алган. Шериг-страте-гит дең байдалды импери-ализме ажыктыг кылдыр өс-кертти, адролуг боо-чепсести эңдерге буудуру дээр АКШ-тың болган оң эвилелче-лериниң орадажымшыкынары резолюцияда шыгымы буруу шалкан. СЭКП ТК-ның Чи-гине секретары, СССР-ниң Дэди Соевдиниң Президиумун Даргазы Ю. В. Ан-дроповуң Меделелин съездиниң делегаттары бүтүн деттээ.

ЧӨПТҮГ НЕГЕЛЕДЕ

ТОКИО. (СЭТА). Япо-нияны ажилчы чондарының мас-салыг митингиза чурттуң на-ймыскалыга болган. Проф-визелдер болган дешигелел хөй-инити организациялары ол митингиниң организатан, Шериг чарыгалдарын кызы-рар, социал хергелелдерин чедир кылдыр ажаллашты-ры митингиниң киржикчелери негези.

АМЕРИК РАКЕТАЛАРГА УДУР

БОНН. (СЭТА). Ортукма иррашылдыг америк адролуг чаа ракеталарын Барын Евро-панын девиסקээр тургузуу эгелээниң шыгымы удуулажымшыкыны Германия-нык социал-демократтыг пар-тиянык бундестагта парла-мент бөтүтүң даргазы Г.-И. Фотель илергелээн. ГФР-ниң девиסקээр америк адролуг ракеталарын тургузуу тура-рына мондоттар дээр бо-лууну партиязы бүтүгө чүгү-лөрдө моон солгаар-ла кылды-рып ол меделгезин. «Чедир чепселенишкыны» планын күш чок болдурар дээр де-викс сөжир апар бис деп, Г.-И. Фотель ошалаан меделгезин.

1984 чылда ГДР-ниң улус ажил-агыл планының төлө-вөлиниң дугайында илеткелди пленум дыңаан болган бады-лаан.

Э. Кренити ГСЧП ТК-ның Политбюро кезигүңү, ГСЧП ТК-ның секретары В. Фельфенин кылганы ГСЧП ТК-ның Политбюроуң илет-келди пленум база бадылаан. СССР-биле болган амы-ду-ма өскө-даа чурттар-биле кады ГДР тайбын дээр, делегацияны дүшкүрүлүп чорун чавыр-ла-дыр дээр бүтү чүтүлери моон солгаар-да кылдыр дээр-зин илеткеде демдегелээн.

1984 чылда ГДР-ниң улус ажил-агыл планының төлө-вөлиниң дугайында илеткелди пленум дыңаан болган бады-лаан.

Э. Кренити ГСЧП ТК-ның Политбюро кезигүңү, ГСЧП ТК-ның секретары В. Фельфенин кылганы ГСЧП ТК-ның Политбюроуң илет-келди пленум база бадылаан. СССР-биле болган амы-ду-ма өскө-даа чурттар-биле кады ГДР тайбын дээр, делегацияны дүшкүрүлүп чорун чавыр-ла-дыр дээр бүтү чүтүлери моон солгаар-да кылды-рып ол меделгезин. «Чедир чепселенишкыны» планын күш чок болдурар дээр де-викс сөжир апар бис деп, Г.-И. Фотель ошалаан меделгезин.

ЧЕР КЫРЫНГА ТАЙБЫҢ ДЭЭШ

ПМА-ның Римде корреспондентизин А. Хазовуң айтыр-гыларына Европага айым чок чорук база Чер ортуу далай-та кады ажилдажылга дээр Итали чымыштың чигинге сек-ретар профессор Джордж Джованноуң харымзы.

— 1975 — чылдың август-а Хельсинкиге, Европага айым чок чорук болган кады ажил-дажылга талам-биле чөвүлө-хураалга төгүлүг ужуру-дузалыг документини — чавырлыш-кының эгезин саган Түңдө ак-тыны хулуң алган болгай. Силерниң бодалыңар бууга-алырга, эртен чылдарда ча-вырлышкыны тодаргай чо-гумчылдыг түңдөи кандыг бол-ган иргит?

— Язы-бүрү айтырлар та-лазы-биле индыг чотум-чыл түңдөлөр эвези эвес болган. Мээн бодал турары-нык алырга, эң

Жөдээниң культура амдыралы

«БИБЛИОБУС» — ОРУКТА

Тамара Сыратовна Хертек коллективтеги ажыла-биле бисти таныштырды. Библиотеканың иштики шимеде-дерилген, яны-бүрү өңүгү будуктары-биле парлап бижээни бижилгелер номун кайгамчык бо «ораны» улам чараш болдурун турар. «Ак-көк Тыва» делемдеринде, «Интернационал» деп бууруннар кижикчилик утка-шаралды кылдыр дээр. Бесе буудула — соолгу үндүрүлгелер номнары. Номчукулур оон кандыг чаа номнар парладат уненин биллел алыр.

Библиотеканың бир өрөөн — 46 олуттуг номчулга залы. Оон экинчи бүрүзүне ажил. Пропагандистер, спецнальдер, оореникчилер маңаа кээп, хергезген литературазы моон ал алгаш, элгелер кинээле, лекцияга, беседага белеткеннел алыр. Ол ийди. Чамдыкта дыштанылга хуниеринде, кезээрлерде, номчукулур ук залды долдуру олуттурар. Аңаа номчулга конференцияны азы күш-ажылды, бүүдүрүлгелер хоочуннары-биле ужуражымшык, кандыг-бир лекция, беседа эртер дээни ол. Ынчан аңаа болур хемчегин теманың аайы-биле азылган шимеде-дерилген оюлгай алыр.

Библиотека коллективни маңаа эрлп турар ужуражымшы-

кынаарын, номчулга кезээрлерин кижикчилик утка-шаралды, ылаңгыя анык өскенге өрөдигил, салдарлыг болурун чедип алырын чутаал турар. Ындыг ужуражымшыктың бирөөн — эки турачы А. С. Адыбай-биле маңаа эркен ужуражымшык кезээр, соолгу эркен. Оон кижикчилер амыктарын сагыш-сеткилге өрөдигил хей-ле чүдүлгелер аргы-таргын чутаажа. Төрөөн чуртунга, черинге ынакшыл дугайында ханы чутаа аңаа болган.

Райүүсмонун иштики херектер кидиңинде ажилдакчылары-биле библиотека коллективиниң харылаазы багыт алат. «Совет хоолуну билди сен бе?» деп бөлүктөн беседалары олар эрттирип турарлар.

Чаа үгөн номнары номчуучу бүрүзүне чедир соолуга-биле библиотека ажилдакчылары аңаа допчулаларын ай санында чорудуп турар. Чоокта чаа библиотекага

бир ужуражымшык болуп эркен. Задик олуттары долу. Х. А. Даа-Анчымааның «Эртен оруктары» деп номунга номчулга конференцияны кижикчилери ол. Номчу автору — ужуражымшыктын хундулуг аалчызы.

Кежээ алытырлар-биле эгези. Даразында номчукулур номга хамыраштыр боттарының салал-опалын кийгениер. Чижээ, Тээл ортукак школазының тыва дил башкызы О. С. Шырап, эки турачы А. С. Адыбай болгаш оондаа өскелер анык өскенге номун кижикчилик салдарыны демдегези.

Райүүн топчүктен библиотек системаның хой талады ажилында үстүдө каш чижек-тир. Ол үлү-херекти деминг коллективтеги ажилдакчылары бүүдүрү турар. Мында ажилында сагыш-сеткилден беринген кижилер хаара туттунган. Библиотека шугумунга хой чылдарда ажилдакчылар библиотеканың эртелекчи Х. С. Серен хамааржыр. Хоочун ажилдак-

чымыс бо шугумга 23 чыл ажилдаан. Бо библиотекка филлалдар аразында чарышты тилекчи, оон ады республикага безин үнер болгай. Ук библиотекка номчулга залды, номчукулур хой. Бай-Талда Р. И. Чогээ эртелекчизин көдээ библиотеканың ажилы база мактаалдыг. Мурнакчыларыны чутаалап турар болганда, анык комсомолчу библиотекары Ирина Иргиттиң кызыкма ажилын демдегээр алыр.

Көдээ черинг библиотекка ажилдакчыларыны ажилы ылаңгыя белен олутур алат. «Библиобус» библиотек автомашинна Манчүрек, Чангыс-Терек, Даштыг-Тей, Хемчик-Бажы, Оорут, Кудук кайы сен дээр халтар.

В. КУУЛАР.
ЧУРУКТА: Бай-Тайга район библиотеканың эртелекчи Т. С. Хертек.

Ю. КОСАРЬКОВТУҢ ФОТОЗУ.

НОВАЯ 30-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе. 8.35 — «Урут-ларга аңгыштар дугайында». 9.20 — «Аян-чорукчулар клубу». 10.20 — «Өг-бүлө херээ». Уш сериалыг урай-чечен телефильминг 2-ги сериясы. 11.25 — «Фильм-концерт. 12.05 — «Көдээ ажил-агы». Киножурнал. 12.25 — Телемдээр. 12.30 — 14.15 — Чалсар. 14.15 — Телемдээр. 14.35 — Чурт-тун телестудияларының документалдыг филлалары. 15.40 — Концерт. 16.10 — Драматургия болгаш театр. 16.55 — И. Габели. Симфония. 17.25 — Мультифильм. 17.30 — «Шыдыраа школазы». Разрядчылар класы. 18.00 — «Наркачын кашааларында». Документалдыг телефильм. 18.45 — «Бөгү делегей. 19.00 — Опера-биле ужуражымшык. Н. Римский — Корсаков. «Хаан дустуу». 21.00 — «Уе. 21.35 — «Хаан дустуу» деп опера-дың уланчысы. 22.50 — 01.00 Хоккейге СССР чемпионнамы. — «Спартак» — «Сокот». Чалсарда — Телемдээр.

Аңы-бүрү
МЕДЭЭЛЕРЧИГИРЗИГ
ДУЖУТ

Ленкораның кудумчуларында болгаш сериктеринде конфетсыг мыйшар бо күзүн хой дүжүттү берген. Ол мыйшары азын каш чыл бурунгаар эртемдесовоттар тарып олуткан.

Азербайджаның субтропиктеринде тоюнда ол кайгамчык мыйшарлар бо чылы бир дугаар дүжүттү алган. Оларынң чалай чыгыш чимистериниң амыла-ном ылаңгыя, оларда чипир аймаа база хой бооп турар. Ук чимистерин колдуруда кандитер кылгаларын бүүдүрүлгелер ажилдап турар.

Ук черинг агаар-бойдузунга тааржыл өскөн, сапалык, лак кылдыр, каучук, чар мыйшар бүүдүлгелер бээр мыйшар база-ла Японияны, Кыдаттын, Вьетнамың кымдык уунштерин Азербайджаның ол-шыхтыг субтропиктеринде картык чус чыл бурунгаар тарып олуткан. Олардын эртем ажилының түдүгүн бооп турар. Ук ажилдар аңаа дика калбарган. Проблема болгаш бамбук мыйшарынң плантацияларын база тургузуп турар. Фейхоа деп чимштин эер шөлүгүн демчээлпн улааттырган, оон кайгамчык чагай, эм болур чимистерин магазиндерде сатылган эгези.

Ленкорань,
Азербайджан ССР.
СЭТА-ның корр.

БОДУ
КЫЛЫП
АЛГАН

Бодуңч ороодуну, ол мыйшар жокаларынң бажын чамында орооду устактарының шөлүн «Золотар» совхозтун слесары Мирган Мкртчян бодуңч трактору-биле аңаарын берген. Спецнальдерин безин кайгаткан ул тракторуну көдээ конструктор үндүр бижил каалакан беадирлерден болгаш кезектерден чып кылып алган. М. Мкртчян дайын солтүндүз «Газиктин» 35 эт күштүг моторун чапты, септеш, аңаа «Жигули» деп чык машинаның дымчыдылга коробазын таарыштыр эппен алган.

Чүгө чартык тонна деңизил ул трактор онза башкартыгыр болгаш кылбас-ла чүвези чок: гидравликалыг бодуруңчуңу дуузаы-биле сикендаа сараттаар, аңаа бичинг демчээлгич, чаакиппилалдыр машина-лаа, сад сугтарга чарыкчыларындаа белени биле эппен ал болур.

Ук трактор слесары Мкртчяның чүгө бир дугаар ажилы алат. Оон бажындаа мастеркаазында эрги демр-дес аймаандан кылган оорунуер станок-даа бар, а дуузал ажил-айгыныга дугуйлуг. Чүдүрүңчү база улут дуузалы бооп турар.

Б. КОФАРЯН,
СЭТА-ның корр.
Мартиун,
Армян ССР.

МООН-ДАА СОҢГААР

Чоокта чаа партия Кызыл хооромунун хуралдаар замына найымсалдык эмгекчилериниң удуртукчулары болгаш республиканың кадык камгалал черлериниң спецнальдерин чыгарган. «Чурттагыч чоңга тускайжит ул медиана дууламчызынң байдлы болгаш ону хуучун ажилыңарын аргалары» деп программалык конференция оларга Кызыл хооромунун кадык камгалал кидиңи болгаш профилей обкомунун медицина ажилдакчылары организастаан.

Ук конференцияны Тываның 40 чыл болуру оюнга тураспадып чоруткан. Конференцияны Тыва АССР-ның кадык камгалал министери Н. В. Сизых удуртуп эрттирген. «Делегей-ның өмчилери ялоруг дайын-га болурубас дээр» деп делегейин III конгрессиниң кийгырына аңаа келген өмчилер чүдүдүтүп деткивишаан, оон алаанга адын салганнар. Конференцияны кижикчилери чеди лекциялар дымчалан.

Совет Социалисттик Республиканың Эмгекчилериниң составыга Тываның эки тура-биле каттыкканын 40 чыл оюнга — бо төгүлүг болушунга чедир ол хире ай артыкан. Байырдалга уткуштур чоруп ора, эркен үлөүлериңиң шүдүгүн, партия болгаш чактык шипирлерин амыралга боттан боттанышаан, бүүрүлгелер бугураар бажым-биле чоруп оран бис-деп, улут депутаттарың Кызыл хоор Социалисттик күчүмүңүң дарагызын оракачыны Н. Л. Верхогурова алыткан эгези.

Советтик Тыва 40 чыл иштинде көкүзү-биле сайымраан. СССР-ның составыга

олар чоңга стационарлыг дууламчыны организастаар улам ылай хөгжүдүр, диагностика болгаш эмгекчилериниң чыгыш шырарын беадир чамдык хемчеглерин ап келген. Тускайлаштырган медицина дууламчыны улам ылай сайырды ап, бертингил-кемдизиниң эмгекчилер В. Верещагин, лейбхоруг В. Григорьев, уролог Д. Балчир-оол, невролог О. Еремеева болгаш өскелеринде кирип турар үлү биче эес.

Кадык камгалалында албан черлериниң амы уениң медицина приборлары, аппараттары-биле, дөңшүг эм аймаа-биле хандырылазы донтаа-мал эмжип турар. Эртемнин болгаш техникалыг чедип-кипперия, муракчы дуржулган оонкология аарыстарын тодарып, эмгекчилериниң шептериниң талазы-биле айттырларын республиканың онкология диспансериниң кол эмчизи Б. Яковлев онзаал чутаалаан. Тыва онкология диспансери 1953 чылда ажит-талган. Ынчан 25 орунуг чылдар эмгекте, ийи кабинет турган. Амы уеде ол чаа теле-медицина бажым-биле хандырылган, материал-техникалыг баазаы улам бижиккан. Ында 85 орунуг чылдар эмгекчилериниң кадык камгалалыг дөңшүгү чорутуу аары кижилерге бараалгаткан. Полиниклиника онкологический, хирургический болгаш протокол кабинеттеринде тускай белеткедиг, дуржулгалыг, он чыл

Кадык камгалалының удуртукч кидиңинде онзаалган ажил-херээге харысалгаалыг, коллективни бүүрүлгелер башкарып турарлар хей: Г. Федорович, Ю. Ковенский, Ю. Карымов, Б. Яковлев, Н. Цой

— Вадим музыкага кедергей-ле бердинген кижил, ол оон хуулаазын делегейинде чуртап чоруп — деп, С. Брон чутаалады. — Скрипкага ылаа магалыг болгаш мырыңга чантанчы. Школа дыштанылгаларынң үзүндө ол хүнүн-не он шакек чер ойнаптар.

Вадим Репиниң репертуарында Тартигил Кабалел-скиге болгаш Хренниковка чедир бүгү үлөүлери, жанрларына база стилдериниң музыкасы кирип турар. Ол бүгү музыка байлаштырылган дил алыр, каңа-даа оон-биле сценалар үнеринге белен дээрге хууг күчүлгелерге белин берге чүдүрүр. Халык-аппинг чыгыш сагыш-сеткилге онза чоок Паганининиң болгаш

Аарыг уругу мала-ла эмгекте чыгыштыр эмгекчи кугула. Уругун шын ажаарын бүгү байдалын таарыштырар. Санитарлыг аргы-шөвөр ителдиз болгаш хемчегилерини

дан өрү стажтыг эмчилер ажилдап турар.

Радиолотуг корпустун кадык бичеттери амы уениң апараттары-биле дериткеней. Оларын башкарып турар медицина ажилдакчылары — спецнальдер ажит-талган. Чижээ, репери-нотарет кабылдаа тускай мергелжилдиг Л. Скрип-ных, Г. Шульмина ажилдап турар. Конференция болуру-нун бетинде кижикчилер ол эмгекчилер барып, оларынң парны апараттары-биле аарыг кижилериниң эмгек турарын көрүп олутураан. Мага-ботта кол кезектер: баар, бүүрүлгелер, боосттаа бестериниң ажил-чорудулазын тодарып аарыг «Гамма», кеш, эрин, оок ратал херел-биле эмгектер «РМ-7», «РМ-17» аппараттар 1980 чылдан бээр ажит-талга кирген. Лаборатория ажилының үзүндө алды хире методика шиптээттинген. Келер чылың өкө база уруг савазынн катталырга ратал ааран улусту эмгек апараттары тургузуп, ажит-талга кийгери алаанна.

Медицина эртемниң ролю дык өскөн. Хоорайныг эмгек-профилактика черлериниң ажилдакчылары эртем-техникалыг ол чедип-кипперини ханы чыгыштырылган, боттарыны дуржулгалыг болгаш билин оюнуң кадык камгалаларына моон-даа соңгаар төлөтүг үлүгү кирип дээр-зине бүүрүлүгү.

С. ЧООДУ.

СОЛУН ШИНИ КӨРГÜСКЕН

Чоокта чаа Тываның хөгжүм-шини театрының артистери Тес-Хем районун ажилыңыңыңың С. Пюрбонун ийи кезектен тургустунган «Көдээниң хоонери» деп шип-зин көргүскөн. Шипин күү-селденде анык-даа, хоочун-даа артистер бар. Олар шипин маадырларының иштики сагыш-сеткилин олчан көргүзүп, көрүкчүлериң хунду-келди чаала алганнар.

Шипи соонда ук артистер-биле көрүкчүлериң ужура-жымшыкы болган. Хоочун артист Б. Бады-Сагаан болган анык артист А. Салчак чыгарган чоңга боттарыныг чогаалдык ажил-айгыныг дугайын делегейге чутаалап бергенер. Самагалдайкылар артистерге чедип-кипперини күзүң.

Ч. ӨӨЛЕТ.

ШЫДЫРАА МАРГЫЛДААЗЫ

Профессилериниң область чөдүлгелеринг кубугу дээр чачыл болган шыдыраа маргылдаазы швейцар система-аа-гаар болуп эркен.

Дөрт хун үргүлүзүң чидиг демселдиг түнелгенде, команда талазы-биле эмгекте ажилдакчыларының профилей обкомунун команданың 20,5 саны ойнап алган, бирги черин эгези. Чырдыкшык ажилдакчыларының профилей обкомунун команданың 20 санын

болуп, ийиги, база күрүне ала-бан черлериниң профилей обкомунун команданы үшкү черин тус-тузунаа эгези.

Н. Куулар, С. Аракчаа, С. Полюков, М. Спирин, Р. Монгуш болгаш хергезген шыдыраа чылдар Д. Сат, Т. Хертек олар бо улаада чедип-кипперин ойнааннар.

Тилекчи командага профилей обкомунун область чөдүлгелеринг кубугун тывыскал.

А. ДЫРТЫ-ООЛ.

АЖЫЛЧЕ ЧАЛАЛГА

«Кал-Хем» разрез доктаамал ажилдаары-биле «БелАЗ-540» болгаш «БелАЗ-548» автосамосвалларын чалаачылары, Т-130 бульдозерлериниң машинистерин, автослесарыларын, электрослесарыларын чалап тур.

Разрезте ажилдап турарларга хой чылдарда ажилдааны дээр база 30 хуу район коэфффициентиниң немей бээр, 1984 чылдың январь 1-ден эгези, хөмүр-даш үлетпүрүнү бүгү ажилдакчыларына тарифтин төлөвирлерин болгаш албан-хуулаагы шалыңарын улааттырар.

АЙТЫРЫГ ТУРГУЗАР ЧЕР: разрезтин кадрлар кидиңи, телефон № 99-11-25 азы 99-11-26, эртегиниң 9 шактан 17 шакка чедир.

САДЫП АЛЫКЧЫЛАРНЫҢ
КИЧЭЭНГЕЙИНГЕ

Улетпүр садмының магазини садып алыкчыларга эитиг болгаш таарымчалыг болуру-биле моон алаада барааннары база ээлгиле салды турар: «Рубин», «Темп» маркалар-лыгдан айгыда, өңүг көргүзөр телевизорлар, бичинг хемчээдиг телевизорлар, яны-бүрү марканың чиник мотоциклдер, хеме моторлары, радиоприемник херекселдер, магнитоаппараттар, тоюлор, магнитоолдар болгаш 400 рубльден өртүктертик өске-даа радиоаппараттар; 100 рубль ажит-талга хуулаагы кылгылар; ажит-талга дүктен арган камволь болгаш Палла-Пасселдин өңүг наамы 30 рубль өртүктертик ажилдакчылар, чурт иштетке кылган дүк постер болган даштыкмы плателер (капиталдааг чурттарынымаан анык-ла), плател кылдыр постерин, даштыкмын тогу плател постер, бир метри 20 рубльден өртүктертик трикотаж асетат болган хергезген улустук дүктен болгаш сантетикадаа дараан хетери (аэзан шырарынң кылкы тогу, эр кижиниң чакык-кусуку тогу, плаштар) асетат болган капрон волоконлардан дараан трикотаж иштики хетер, оларынң-биле кады фин бүүдүрүлгелер өр кижилериниң улут өртүктертик иштики хетери, чурт иштетке болган даштыкмы-даа дараан даштыкмы трикотажныг улут өртүктертик кылгылары.

Улетпүр барааннарының садмының моон алаада магазиниң барааннары чүүлге садып ал болур сяктер: «Сая» универмаг.

№ 5 — «Детский мир» магазин.
№ 7 — «Посуда» магазин (рынок).
№ 10 — «Мебель» магазин (Титов, 6).
№ 11 — «Спорттовары» магазин (рынок).
№ 12 — «Электротовары» магазин (Титов, 4).
№ 13 — «Промтовары» магазин (Дружба, 1).
№ 14 — «Азия» магазин (Кочетов, 62).
№ 16 — «Промтовары» магазин (Кечил-оол, 63).
№ 19 — «Промтовары» магазин (Трудовая, 18).
№ 22 — «Промтовары» магазин (Кирпичная, 2).

Барааннары чыл садып алыр! Олар сизге таарымчалыг-даа, ажитыг болгаш камгалалыг-даа!

СЭКП Улут-Хем райкому, улус депутаттарының рай-соведниң кууском, «Найрал» совхозтун партия комитети болгаш дирекцияны персоналдыг пенсионер Анатолий Дюнчинович АРЖАЛАЙНЫҢ

ур азе ар аараш, мөчөниң дынчатышаан, оон төрөдериң болгаш чоок кижилеринге ханы кады-лаады илередиң тур.

Л. ВОЛКОВА,
педиаг-эмчи.

СТРАДИВАРИНЫҢ СКРИПКАЗЫ САЛЫМНЫҢ
О О П А К Т А

Страдивариның кылганы бичинг скрипка концерт залдарына катан чачылган, ол өске уеде СССР-ның күрүне коллекциязында шыгаалда турар. Кыташында бээр ийн чус ажит чыл болган ол скрипканы Новосибирск чурт-тук школычы Вадим Репинге дамчыдып берген.

Итали мастериң ол кайгамчык чараш, онзагай ажилы делегейинг музыка топперинден бо улаада бир дугаарында ол хире аран келгени ол. Сөгүг улаа аңаа анык Игорь Безродный биле Москва консерваториязының чашыла топ музыка школызының өрө-нчкисин япон кыс Иосе Сато ойнаан, олар оон солтүндүз делегейинг дык хой конкурстарының лауреатары болган.

Аңаа ойнаарына төлөтпиг хөгжүмчүн скрипка чээрби

Эмчиниң сүмези
САЛЬМОНЕЛЛЕЗ

Бо аарыг ийин-шөйүндү инфекциязынң болуунге хамааржыр. Уруглар ул аарыгдан ийн харлыгыга чедир аарыры. Сальмонеллез даштыкмы байдалдарга, ылаңгыя соокка шыдамчы. Олар сугта, аш-чеге үр үенин иштинде камгалаттынып аргар. Уругта аарыг орай күзүң, кышкы азы чакык үелерде халдаар. Инфекцияны өөсү-дүкчүлери аарыг улус болур. Инфекцияны өөсүдүкчүлү аарыг кижилер кады, сууң албаң, караази база дүңкү-зү-биле илгалдырып үндүрер. Эмгек апартарга сальмонеллез колдуулаа довурак-дооуу, хир-чам дамчыштыр

тараар. Чижээ, ону болдуруба-зы-биле уругту чегеринерин бетинде, холдары иял-ла чүп, эт-херекселдин, ийик-хептин аргы-шөвөрини шыңгы сагып, бажын иштин кезээде аарыг тургузар алыр. Эмгекчи эмер чарашың чегерилгезин шын сагыза эки. Аарыгнын инфекциязы сүт, эгт, ногаз болгаш фрукт аймаан дамчыштыр тарап болур. Ынчан-гаш эгтти, сүтүг экиндер ха-йындыр, ногаз болгаш фрукт аймаан ийн сугта ары-дыр чуттаны дээр.

Сальмонеллезин колдуулаа мага-болу коопка уруглар аарыры. Ылаңгыя соогү чым-

хун чурумун шын сагыр ужурул. Уругунг хеп-сини доктаамал арыг-шөвөр тургузар. Аяк-саваны аңгылар. Өрөөлдерин агаарлардыр. Иелер хууда арыг-шөвөрн шыгы тудары албан. Аарыг кижиниң хевин аны алаңга чутташ, ийиң ийиң-биле ба-зар.

Аарыг уругларын аяк-саваны, ойнаарактары бир хуу экиндиринг хлорамининг суг-га 30 минутада тургузар. Бажының шалазын ийиң сүт-биле дезинфекциялап чур. Чаш уруг хар чеккиге яны-бүрү аарыгларын бо-ла халда-дып аар. Тыныш оруунуң кезектеринге дараан уругту хой-ниң черлеринге ал болбас. Кадык чаштар-биле харлаш-тырыпн хорур. Бо бүгү дү-нүмүрүн хажык чока са-гымыга, инфекцияны тара-ның эвээкчедер.

Л. ВОЛКОВА,
педиаг-эмчи.

Редакцияның адреси:

667000, Кызыл, Шетиникин болгаш Кравченко кудумчуу бажы № 3. Телефоннары: Редакторун 2-24-63 редакторун 2-23-54, харысалгалыг секретариң 2-23-35 секретариң 2-23-35 партиял аймаалар болгаш үлетпүр кидиңиңиң 2-20-60 култура кидиңиңиң 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-ның Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садмының херектериниң талазы-биле күрүне комитетиниң типографиязы. (Кызыл), Шетиникин-Кравченко кудумчуу, бажы № 1).

Солун неделяда 6 катан үнер.

Чыгыт № 2049.

ТС — 00279.